

Strategi for den arkæologiske forskning m.m. pr. 01.01.2022

Overordnet skal forskningen hæve det faglige niveau ved at koncentrere indsatsen inden for de definerede områder.

Samspil mellem borgere og museum vægtes højt. Museet er publikumsinddragende med fokus på samskabelse og brugerinddragelse. Der arbejdes på at nedbryde barriererne mellem publikum og forskere, og museets forskning bærer præg af, at der arbejdes inkluderende og med mange fagligheder. Museets forskning skal give noget tilbage til borgerne og skabe livskvalitet.

Skanderborgs særlige stedlighed er kendetegnet ved at være en indlandskultur præget af bakker, mange søer, store og små vandløb, moser, broer og vadesteder med tvungne passager igennem landskabet.

Museets forskning skal tage udgangspunkt i museets attraktioner, aktiviteter og ansvarsområde.

Overordnede strategiske forskningsmål:

- At højne forskningsniveauet inden for museets fagområder og satsningsområder: arkæologi, nyere tid, samskabelse og brugerinddragelse.
- At styrke og formalisere samarbejder med universiteter og forskningsinstitutioner, særligt Aarhus Universitet, for at skabe rammer, der tiltrækker universitetsstuderende.
- At udvikle forskningsprojekter, der involverer flere af museets medarbejdere med væsentlig ekstern forskningsfinansiering og samarbejde med relevante universiteter og forskningsmiljøer.
- At samarbejde med andre udenlandske destinationer/distrikter omkring temaer relateret til landskabet – *Porten til de store søers land*.
- Museets forskning skal fremlægges på internationale konferencer, i publikationer, i internationale og lokale forskningstidsskrifter.
- Det anses for vigtigt, at museets forskningsresultater gøres egnede til formidling og stilles til rådighed for borgere igennem foredrag, udstillinger og anden form for formidling.

De særligt definerede områder er:

Fregerslev

Forskningsprojektet 'Vikingen fra Fregerslev' startede op i 2017 med udgravningen af en rig ryttergrav, der bl.a. viste sig at rumme et imponerende og sjældent hesteudstyr. Siden er der afholdt en konference med udgangspunkt i Fregerslev ryttergrav, men også med en perspektiverende del, hvor udenlandske forskere var indbudt.

Konferencen resulterede i en artikelsamling 'Horse and Rider in the late Viking Age', som blev udgivet i 2021. Desuden er der arbejdet med rekonstruktion af hestens hovedtøj med henblik på udredning af særligt funktionen – var det blot til pynt eller kunne det bruges aktivt i eksempelvis et slag til hest. Det er planen, at sadeltøjet også skal genskabes i nærmeste fremtid. I øjeblikket arbejdes der med udgivelse af en monografi om graven samt to artikler til naturvidenskabelige skrifter. Projektet forventes at kaste flere videnskabelige artikler af sig i løbet af de næste fem år. Projektet er et samarbejde mellem Museum Skanderborg ved Merethe Schifter Bagge, Anne Pedersen m.f. Nationalmuseet, Søren Michael Sindbæk AU, Institut for Kultur og Samfund – Afdeling for Arkæologi og Kulturarvsstudier. Søren Munch Kristiansen m.f. Geoscience AU.

Alken Enge

Første del af det tværfaglige forskningsprojekt i Alken Enge er i store træk færdigudført. Nu venter anden del, hvor der stilles nye spørgsmål til stedet. Årsagen er denne gang, at vi forventer videre arkæologiske undersøgelser i forbindelse med evt. etablering af en spunsvæg. Spunsvæggen skal gøre det muligt at hæve vandstanden i Alken Enge på den ene side, og beskytte boliger beliggende langs Alkenvej og Vædebrovej mod oversvømmelse på den anden side.

Romerske foldeknive i Danmark

Slots- og Kulturstyrelsens pulje til styrkelse af forskerkompetencer har i oktober 2021 givet tilskud til projektet: "Kortlægning af forekomsten af romerske foldeknive i Danmark, baseret på detektorfund, samt en bevisførelse for, at der reelt er tale om provinsialromersk import". Tilskuddet på 44.000,00 kr. er øremærket til en måneds frikøb til udfærdigelse af en videnskabelig artikel i samarbejde med Esben Aarsleff fra Museum Nordsjælland, samt en studierejse til Trier Landesmuseum. Artiklen er i første omgang tiltænkt publicering i et indenlandsk tidsskrift, men der er også potentiale for et internationalt perspektiv.

Ph.d.-projekt

Museet arbejder på at få igangsat et ph.d.-projekt med udgangspunkt i den materielle kultur fra ældre jernalder. Der er foretaget utallige udgravninger fra perioden i ansvarsområdet i de sidste 15 år, og det er museets ønske, at de resultater og den viden disse udgravninger har

resultateret i, skal aktiveres. Både med henblik på forskningsdrevne udstillinger, men også for at bidrage til den indenlandske forskning, da perioden er stærkt og meget bredspektret repræsenteret i museets ansvarsområde.

Materiel kultur efter Luftwaffe og flygtningelejr i Skanderborg Dyrehave

DIS/PLACE er en toårig international postdoc tildelt Julie de Vos og som er finansieret af Danmarks Frie Forskningsfond. Projektet indebærer et etårigt udlandsophold på den spanske forskningsinstitution CSIC, samt en arbejdsstation på Museum Skanderborg.

DIS/PLACE undersøger de materielle levn fra *Luftwaffes* hovedkvarter under 2.

Verdenskrig og de tyske flygtninge fra især efterkrigstiden i Skanderborgs Dyrehave. Baseret på en arkæologisk udgravning, er formålet at kaste lys på et kapitel i danskernes historie, som hidtil har været underbelyst. Dyrehaven i Skanderborg giver os en unik mulighed for at se nærmere på hverdagen i begge 'lejre'. Indtil videre har emnet kun været belyst igennem historiske kilder og mundtlige overleveringer, uden at der er taget højde for de fortællinger, som den materielle verden kan bidrage med. En fysisk udgravning og fundet af diverse genstande vil kunne bidrage til et mere nuanceret narrativ om tyskerne i Danmark under og efter krigen.

Resultaterne fra undersøgelserne vil blive publiceret i internationale tidsskrifter som f.eks. Journal of Conflict Archaeology og Journal of Community Archaeology and Heritage. På nationalt niveau vil en udgivelse i Tings Tale række ud til de danske museumsfolk. Desuden vil projektet blive formidlet ved internationale konferencer, som udgangspunkt CHAT 2022 og EAA 2023.

Infrastruktur i Søhøjlandet.

På baggrund af Gudenåkomiteens arbejde med at finde løsninger på konflikten mellem de stigende vandmængder i Gudenåsystemet og borgerne, er der forslag om at uddybe eller kanalisere dele af Gudenåforløbet. På den baggrund har Museum Skanderborg igangsat et forskningsprojekt, der skal analysere hvad der findes af tidligere anlæg ved, over og i Gudenåsystemet, eksempelvis vadesteder, broer, åle- og fiskegårde og vandmøller m.m.

Det forventes, at der i perioden 2022-2025 vil kunne publiceres en samlet oversigt over disse anlægstyper i Gudenåsystemet i Skanderborg Kommune og tilstødende områder. Projekt ved Ejvind Hertz.

Den Hellige Dal - Illerup Ådal – arkæologi og lavbundsprojekter

Det fortælles, at søer lå som perler på en snor ned gennem Illerup Ådal tilbage i tid. Potentielt kan der være flere både store og små ofringer i disse søer. Derfor ligger der

et projekt i at få kortlagt lavbundsjordene i hele ådalen med et geoarkæologisk udstyr inden et evt. lavbundsjordprojekt bliver gennemført. Dertil kommer, at det vil være nødvendigt at foretage en status på bevaringsforholdene ved våbenofret. Dette tænkes at kunne gøres ved at genopgrave nogle søgegrøfter fra 1980'erne på nordsiden af Illerup Å, genregistrere profilerne og evt. undersøge få nye kvadratmeter med henblik på konstatering af bevaringsforhold. Projektet vil være et samarbejde mellem Geoscience AU ved Søren Munch Kristiansen og Museum Skanderborg ved Ejvind Hertz. Projektet tænkes at være fondsfinansieret, og der skal være muligheder for både formidling og artikelskrivning samt EAA bidrag. Naturstyrelsens lavbundsjordsprojekt inkluderer nu også Alken Enge-delen. Projektet sker i samarbejde med Skanderborg Kommune og Museum Skanderborg. Der inkluderes kultur og natur ved 'on site' formidlingstiltag.

Søhøjlandet – Ældre Stenalder

Søhøjlandet med alle dets søer og vandløb gemmer på uanede muligheder for udforskning af den materielle kultur fra ældre stenalder. Søren H. Andersen forventes at publicere Ringkloster-bopladsen ved Skanderborg Sø inden for en kortere årrække. Publikationen vil danne basis for den videre udforskning af ældre stenalder i Søhøjlandet her i museets ansvarsområde. Der er dog mulighed for at starte et forskningsprojekt op ved blandt andet at lave en ny gennemgang af museets samling, samt registrering af private flintsamlinger, som et projekt i samarbejde med studerende fra AU. Ud fra resultatet af gennemgangen kan nye lokaliteter udpeges til egentlige arkæologiske undersøgelser og videre forskning og samarbejder. Et samarbejde mellem Museums Skanderborg ved Ejvind Hertz, Anders Hagen Mørk, Århus Universitet ved Felix Riede og Søren Michael Sindbæk. Moesgård Museum ved Søren H. Andersen samt evt. Mikkel Sørensen ved Saxo Institutet på KU m.f.

DTU droneprojekt

I samarbejde med DTU, Nationalmuseet og Roskilde Museum deltager Museum Skanderborg i et metodeudviklingsprojekt med geoarkæologiske non destruktive undersøgelser fra drone. For Museum Skanderborgs vedkommende er det primært en overflyvning af den ikke udgravede norddel af våbenofret i Illerup Ådal. Projektets gennemførelse har været ramt af corona og problemer med sammenstykning af drone og udstyr, men forhåbentlig kan Skanderborg projektdelen kan gennemføres i foråret 2022. Der vil efterfølgende være grundlag for samartikelskrivning om resultaterne af metodeudviklingsprojektet. Ejvind Hertz m.f.

Hørning Runesten

Ny fremlæggelse af runestenen fra Hørning. Den gode historie om fundet af Hørningstenen, dens forstumlede levned og runetekstens særlige karakter. Artikel i Kuml 2023.